

Marttaliitto kiittää eduskunnan tulevaisuusvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto ruokapoliittisesta selonteosta ja ruokajärjestelmän tulevaisuudesta.

Marttaliitto pitää tärkeänä, että ruokajärjestelmää tarkastellaan kokonaisuutena, jossa sosiaaliset, kulttuuriset, ekologiset ja taloudelliset näkökulmat kytkeytyvät toisiinsa.

Marttaliiton keskeisiä näkemyksiä on huomioitu selonteossa erityisesti ruokakasvatuksen, yhteisöllisyyden ja ruokajärjestelmän kokonaisvaltaisuuden osalta. Sen sijaan näkemyksemme mukaan keskeiset ruokajärjestelmän muutostarpeet, eli erityisesti siirtymä kasvipainotteiseen ruokavalioon ja tuotantoon, kulutuksen ohjaus sekä arjen ruokataidot ja kotitalouksien rooli, jäävät selonteossa vähälle huomiolle tai osin tunnistamatta.

Seuraavassa esitämme Marttaliiton näkemyksiä tekijöistä, jotka vaikuttavat ruokajärjestelmän tulevaisuuteen pitkällä, yli 25 vuoden aikavälillä.

1. Tarve ruokajärjestelmän systeemiselle muutokselle

Keskeinen pitkän aikavälin tekijä on ruokajärjestelmän rakenteellinen muutos, jossa tuotanto, kulutus ja ruokakulttuuri uudistuvat samanaikaisesti. Pelkkä nykyisen järjestelmän kehittäminen ei riitä, vaan tarvitaan laaja-alainen siirtymä kohti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää ruokajärjestelmää. Poliittisen ohjauksen tulee tukea kohtuullista kulutusta ja hillitä ylikulutusta. Kestävämmän valinnan tulee olla kansalaiselle taloudellisesti edullisin vaihtoehto. Kulutusta ja tuotantoa on ohjattava tavalla, joka tukee luonnon monimuotoisuutta ja hillitsee ilmastonmuutosta.

2. Siirtymä kasvipainotteiseen ruokavalioon

Ruokavalion kasvipainotteisuuden lisääntyminen on keskeinen muutosvoima, joka vaikuttaa samanaikaisesti esimerkiksi ruokajärjestelmän ympäristövaikutuksiin, kansanterveyteen sekä ruoantuottajien toimintaedellytyksiin. Muutos edellyttää kehitystä muun muassa kasviproteiinien tuotannossa ja kysynnässä, ruokapalveluiden tarjonnassa, ruokakulttuurissa sekä ruoanlaittotaidoissa.

3. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutukset ruoantuotantoon

Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen muokkaavat ruoantuotannon edellytyksiä, satovarmuutta ja vesistöjen tilaa. Sopeutumisen tarve kasvaa, ja samalla korostuu tarve vähentää ruokajärjestelmän ympäristökuormitusta sekä tuotannon että kulutuksen kautta.

4. Kuluttajien arjen valintojen ja ruokataitojen merkityksen kasvu

Pitkällä aikavälillä ruokajärjestelmää ohjaa merkittävästi kuluttajien arki: mitä syödään, miten ruokaa valmistetaan ja kuinka resurssiviisaasti toimitaan. Kestävä ruokajärjestelmä edellyttää, että kotitalouksilla on sekä osaamista että mahdollisuuksia tehdä kestäviä valintoja jokapäiväisessä elämässä. Arjen taidot ovat hyvinvoinnin ja kestävä arjen perusta.

5. Taloudellinen ruokaturva horjuu

Vaikka suomalaisten terveys ja ravitsemus ovat pitkällä aikavälillä kehittyneet myönteiseen suuntaan, terveyden ja ruokailutottumusten eriarvoisuus on pysynyt suhteellisen ennallaan. Ruokaturva tulisi tunnistaa selonteossa laajemmin: fyysisen saatavuuden lisäksi on huomioitava myös taloudellinen ulottuvuus. Kaikilla tulee olla mahdollisuus riittävään ja ravitsevaan ruokaan, joka on sekä määrällisesti että laadullisesti sopivaa ja sosiaalisesti hyväksyttävää. Terveyttä edistävien ruokavalintojen tulee olla kaikille saavutettavia ja taloudellisesti mahdollisia.

6. Huoltovarmuuden laajeneminen koskemaan myös kotitalouksia

Huoltovarmuuden merkitys kasvaa, ja sen tarkastelua tulee laajentaa koko ruokajärjestelmään. Kotitalouksien omatoiminen varautuminen, paikallinen ruuantuotanto sekä luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen vahvistavat järjestelmän resilienssiä pitkällä aikavälillä.

7. Yksilökeskeisyydestä yhteisöllisyyteen

Yhteisöllisyyden arvo on tunnistettu ja toivomme, että suunta kääntyisi tulevaisuudessa kohti yhteisöllisempää arkea. Muutos ei kuitenkaan tapahdu itsestään, vaan se vaatii tuekseen rakenteita, joita järjestöt omalta osaltaan rakentavat. Järjestöissä tapahtuva yhdessä tekeminen vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, luottamusta ja yhdenvertaisuutta.